

a allianssi

Yhdenvertaisuus järjestötyössä

AYY
28.11.2018
Maria Mailasalo

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry

- Valtakunnallinen nuorisotyön palvelu- ja vaikuttajajärjestö
- Nuorten, nuorisotyön ja -toimialan edunvalvoja
- Poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton
- Jäseninä lähes kaikki valtakunnalliset nuoriso- ja kasvatustalalan järjestöt (121)
- Palveluja sekä nuorille että koko nuorisotoimialalle
- Arvot: yhdenvertaisuus, osallisuus, kuulumuus

Mitä on yhdenvertaisuus?

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain (1325/2014) mukaisesti sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia eikä ketään saa syrjiä **iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn** perusteella.

Yhdenvertaisuus on laissa turvattu perusoikeus, joka kieltää syrjinnän. Kaikilla ihmisillä tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua, kehittyä ja saada palveluita.

Mitä on tasa-arvo?

Tasa-arvo

- Tasa-arvolla viitataan useissa yhteyksissä sukupuolten väliseen tasa-arvoon (laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986). Laki kattaa naisten, miesten sekä transihmisten ja intersukupuolisten tasa-arvon.
- Jokaiselle tulee taata tasa-arvoiset mahdollisuudet sekä tasa-arvoinen kohtelu riippumatta hänen oletetusta sukupuolestaan, sukupuoli-identiteetistään tai sukupuolen ilmaisustaan.

- Yhdenvertaisuudesta ja syrjimättömyydestä säädetään Suomen perustuslaissa, yhdenvertaisuuslaissa ja rikoslaissa sekä eri elämänalueita koskevassa lainsäädännössä.
- Sukupuolten tasa-arvosta sekä sukupuolen moninaisuudesta säädetään tasa-arvolaissa.
- Kansallisten tuomioistuinten, Euroopan Unionin tuomioistuimen sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöt ovat keskeisessä roolissa yhdenvertaisuuteen liittyvän oikeustilan kehittämisessä

Mitä on syrjintä?

Syrjintä

Välitön syrjintä

Poliisi ei ota vastaan rikosilmoitusta tai suhtaudu asiaan vakavasti, koska asiakas ei ilmaise itseään selkeästi puutteellisen suomenkielentaidon vuoksi.

Kansallispukua käyttävää kielletään astumasta kauppaan.

Välillinen syrjintä

Työhönotossa edellytetään täydellistä toisen kotimaisen kielen hallintaa, vaikkei se työn tekemisen kannalta ole välttämätöntä.

Poliisi antaa maahanmuuttajalle, vammaiselle tai iäkkäälle henkilölle lomakkeen, eikä neuvo lomakkeen täyttämisessä, vaikka huomaa, ettei asiakas ymmärrä lomakkeen sisältöjä.

Syrjintä

Rakenteellinen syrjintä ja esteellisyys

Kouluun ei pääse pyörätuolilla.

Tulkkipalveluiden puuttuminen selitetään resurssien puutteella, mikä estää esim. kuulovammaisten osallistumisoikeuksien toteutumisen.

Häirintä

Rasistiset ja syrjivät vitsit, nimittely.

Ohje tai käsky syrjiä

Esimies ohjeistaa työntekijöitä niin, että ulkomaalaisia ei päästetä ravintolan tiloihin eikä heitä ravintolassa palvella.

Syrjintä

- Jokainen ihminen voi joutua kohtaamaan syrjintää tai ennakkoluuloja jonkin hänen liittyvän syyn kuten iän, uskonnon, terveydentilan jne. perusteella.
 - Syrjinnälle erityisen alttiita ovat henkilöt, jotka kuuluvat ryhmiin, joihin kohdistuu negatiivisia stereotyyppioita ja ennakkoluuloja.
 - Vaikka syrjinnän mekanismit ovat usein samanlaisia, syrjintätilanteet vaihtelevat eri ryhmien kohdalla.
- ✧ Yhdenvertaisuus ei ole vain syrjimättömyyttä. Yhdenvertaisuudessa on kyse ymmärtämisestä, asenteista, ajattelutavasta ja toisten huomioon ottamisesta.

Erilaisuuden tuottaminen: katseet, määrittelytavat, erilainen kohtelu, mukaan ottamisen ja hyväksymisen ehdot, poissulkeminen, positiiviseksi tarkoitettu erilaisuuden osoittaminen ("oletpa iloinen vaikka oletkin vammaisen").

Nimittely tai epäasialliset vitsit tuottavat häpeää ja rajanvetoja yhteisöön kuulumisesta. Häpeä ylittää intimiteetin rajat ja on tunteista yhteisöllisin: se liittyy yksilön ryhmään tai erottaa hänet siitä.

Teflon-testi

Kuinka usein joudut elämässäsi epämukaviin tilanteisiin tai epämukavan erityishuomion kohteeksi seuraavien ominaisuuksiesi takia?

1. *ikä,*
2. *etninen tausta,*
3. *kansalaisuus,*
4. *äidinkieli tai kielet,*
5. *uskonto tai maailmankatsomus,*
6. *sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja tapa ilmaista sukupuolta,*
7. *seksuaalinen suuntautuminen,*
8. *vammaisuus,*
9. *terveydentila,*
10. *poliittinen mielipide / vakaumus*

Usein: 3 pistettä, Joskus: 2 pistettä, Harvoin: 1 piste, En koskaan: 0 pistettä

Mitä ovat normit?

Normit ja normatiivisuus

- Oletus, millaisia ihmiset ovat tai pitäisi olla, esim.
 - Sukupuoli ja sen ilmaisu
 - Toimintakyky
 - Seksuaalinen suuntautuminen
 - Etninen tai kansallinen alkuperä
 - Uskonto
- Muotti, johon muka pitäisi mahtua – vaikka kaikki eivät mahdu

Normit ja normatiivisuus

- Ylläpidetään puheissa, käsitteissä, määritteissä, esim. viestinnän materiaaleissa
- Vaikuttaa kokemukseen itsestä, kaventaa itsemäärittelyoikeutta ja itseilmaisun vapautta
- Tukee rakenteellisen syrjinnän olemassaoloa

Yhdenvertaisuusnäkökulma

- Jotta edustaisimme niitä, joita luulemme edustavamme?
- Jotta saisimme uusia ihmisiä mukaan?
- Jotta järjestömme toimisi hyvin?
- Jotta kaikki voisivat olla ylpeitä järjestöstään?
- Jotta jäsenet saisivat kokemuksen nähdyksi ja kuulluksi tulemisesta omana itsenään?
- Jotta jäsenten turvallisuus ja identiteetti vahvistuisi?

Yhdenvertaisuus omassa järjestössä, esimerkkejä

- Toimintakyky: tapahtumat ja niiden esteettömyys, tiedotus
- Sukupuoli: vessojen sukupuolijako, mökkisauna, vitsit, häirintä, työnjako, hallitusvastuut
- Seksuaalisuus: hetero-oletus, vitsit, häirintä
- Kieli: monikielisyys, selkokieli
- Moninaisuuden huomioiminen: kuva ja sanavalinnat, hallitusten jäsenten ja aktiivisten toimijoiden valikoituminen, tapahtumien monipuolisuus
- Psyykinen esteettömyys, turvallinen tila
- Yhdenvertaisuudesta tiedottaminen ja vaikuttaminen; nykytilanteen kartoittaminen
- ✧ Yhdenvertaisuuden edistäminen vaatii aktiivisia tekoja
- ✧ Omat oletukset ja ennakoasenteet tiedostettava ja niitä tarkasteltava kriittisesti

Syrjintään, häirintään ja vihapuheeseen puuttumisen vaiheet

1. PYSÄYTYS

- Pysäytä meneillään oleva häirintä vetoamalla tilan/toiminnan arvoihin/sääntöihin. Voit sanoittaa tilanteen ("sovimme yhdessä, että X:ssä ei saa syrjiä ja tämä toiminta on syrjintää")
- Osoita tukeasi kohteelle tilan arvojen kautta ("täällä kaikki saavat olla sellaisia kuin ovat eikä kenenkään pidä kohdata häirintää")

Syrjintään, häirintään ja vihapuheeseen puuttumisen vaiheet

2 KESKUSTELUT

- Syrjinnän kohteen tukemiseksi ja häirinnästä vapaan tilan luomiseksi on tärkeää keskustella tapahtuneesta eri osapuolten kanssa. Keskustelut on syytä pitää pian tapahtuman jälkeen, mutta niissä tärkeämpää on turvallinen keskustelutila kuin nopeus.
- Keskustelu syrjinnän kohteen kanssa: kerro hänelle, että **syrjintä ei ole hänen vikansa**. Varmista, että hän on kunnossa ja keskustele miten hän haluaa, että asiaa käsitellään. Ole tukena.
- Tekijä: **Älä tuomitse ihmistä vaan teko**. Kysy miksi hän toimi niin ja huomaisiko hän, että teko oli syrjivä. Mikäli teko kohdistui johonkin tiettyyn ryhmään, esitä kysymyksiä mihin hänen käsityksensä kyseisestä ryhmästä perustuvat.
- Yhteisö: Kerratkaa yhteisiä sääntöjä ja arvoja. Keskustelkaa mitä jokainen voi tehdä syrjintätilanteissa.

Syrjintään, häirintään ja vihapuheeseen puuttumisen vaiheet

3 PURKU

- Kerro yhteisössäsi mitä tapahtui ja miten toimit. Pohtikaa yhdessä rakentavasti vaihtoehtoisia tilanteeseen puuttumisen tapoja.
- Sopikaa yhdessä jatkotoimenpiteistä. Jakakaa vastuuta.
- ✧ HUOM! Esim. seksuaalinen ahdistelu on rikos, jolloin toimenpiteet sen mukaan!

Lisätietoa

- <https://www.alli.fi/palvelut/yhdenvertaisuus>
- www.yhdenvertaisuus.fi
- Kaikki mukana? Yhdenvertaisuussuunnittelun opas nuorisotyöhön -julkaisu (2018)
- Kopkop – Pääseekö sisään? Yhdenvertaisen järjestötoiminnan opas urheilu- ja nuorisojärjestöille -julkaisu (2011)

KIITOS!